

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

TOMAS ALVA EDISON
(1847-1931)

2022

MART

№38

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.tadqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
11-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-11**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-11**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 38-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 март 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги ҳузуридаги ёшлар муаммоларини ўрганиш ва истиқболли кадрларни тайёрлаш институти)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

1. Ахмедов Жохон Қулдошович ЎҚУВЧИЛАРДА МИЛЛИЙ ИФТИХОР ТУЙҒУСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КУРАШ СПОРТИНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКОНИАТЛАРИ.....	7
2. Tojiboyev Murodjon KURASH - O'ZBEK MILLATINING OR-NOMUSI	9

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

ЎҚУВЧИЛАРДА МИЛЛИЙ ИФТИХОР ТУЙҒУСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КУРАШ СПОРТИНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКОНияТЛАРИ

Ахмедов Жохон Қулдошович

Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни
қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти
Самарқанд филиали ўқитувчиси
Телефон. +998945369650
Johon1976@mail.ru

АННОТАЦИЯ: Мақолада ўқувчиларда миллий-ифтихор туйғусини шакллантиришда кураш спорти бўйича ўтказиладиган жимоний тарбия дарслари ҳамда дарсдан ташқари тадбирларнинг имкониятларидан фойдаланиш ўрганилган. Шунингдек, кураш спорти баркамол авлодни тарбиялашда асосий омиллардан бири сифатида кўриб чиқилган.

КАЛИТ СЎЗЛАР: баркамол авлод, ғурур, миллий-ифтихор туйғуси, шахс, кураш, спорт.

Бугунги ўзбек педагогикаси учун муайян билимлар йиғиндиси эмас, балки бола шахси бош кадриятга айланган. Шунинг учун ҳам миллий педагогикада фақат билимли ўқувчилар тайёрлашга эмас, ўтиладиган дарслар орқали изланувчан, ташаббускор шахсни шакллантиришга асосий эътибор берилмоқда.

Ҳар бир дарс қуйидаги учта асосий мақсадга эришишга йўналтирилади: ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантириш.

Ана шуларни ҳисобга олиб дарсга умумий талаблар дидактик, тарбиявий ва ривожлантирувчи талабларда аниқ ифодаланади. Дидактик (ёки таълим)ий талабларга ҳар бир дарснинг таълим вазифаларини аниқ белгилаш, дарсни ахборотлар билан бойитиш, ижтимоий ва шахсий эҳтиёжларни ҳисобга олиш билан мазмунини оптималлаштириш, идрок этиш энг янги технологияларини киритиш, турли хилдаги шакли, методлари ва кўринишларидан мос равишда фойдаланиш, дарс тузилишини шакллантиришга ижодий ёндашиш, жамоавий фаолият усуллари билан бирга ўқувчилар мустақил фаолиятларини турли шакллари билан бирга фойдаланиш, оператив қайта алоқани таъминлаш, амалий назорат ва бошқарувни амалга ошириш, илмий мўлжал ва дарсни маҳорат билан ўтказишни таъминлаш кабилар киради.

Дарсга тарбиявий талаблар ўқув материалнинг тарбиявий имкониятларини аниқлаш, дарсдаги фаолият, аниқ эришилиши мумкин бўлган тарбиявий мақсадларни шакллантириш ва қўйиш, фақат ўқув ишлари мақсадлари ва мазмунидан табиий равишда келиб чиқадиган тарбиявий масалаларни белгилаш, ўқувчиларни умуминсоний кадриятларга мос тарбиялаш, ҳаётий муҳим сифатлар (тиришқоқлик, тартиблилик, масъулиятлилик, интизомлилик, мустақиллик, иш бажаришга қобилиятлилик, эътиборлилик, ҳалоллик, меҳнатсеварлик, миллий ифтихор туйғуси ва бошқалар)ни шакллантириш, ўқувчиларга диққат-эътиборли муносабатда бўлиб, педагогик одоб талабларига амал қилиш, ўқувчилар билан ҳамкорлик ва уларнинг муваффақият қозонишларидан манфаатдор бўлишдан иборат.

Кураш ватанимиз қудратини ошириш, ёш авлодни баркамол қилиб тарбиялаш, умрни узайтириш, саломатликни мустаҳкамлаш воситаларидан биридир. Шунинг учун курашни давр талаби даражасида ривожлантириш мақсадида умум таълим мактабларининг жисмоний тарбия фани дастурига киритилган. Давлатимизнинг бевосита қўллаб-қувватлаши ва Ўзбекистон кураш Федерацияси томонидан курашни оммалаштириш борасида амалга оширилган ишлар натижасида жаҳоннинг турли қитъаларида жойлашган хорижий давлатларда миллий кураш федератсиялари ташкил этилди.

1998-йил 6-сентябрда дунёнинг бешта қитъасидаги 129 та миллий федератсияларни бирлаштирган Кураш халқаро ассоциацияси таъсис этилди.

2010-йилда Кураш халқаро ассоциацияси Олимпия ўйинлари дастурига киритиш учун буюртма беришда муҳим талаб ҳисобланган Жаҳон допингга қарши агентлигининг эътирофига сазовор бўлди.

2017-йил 20-сентябрда бўлиб ўтган Осиё Олимпия кенгашининг 36-Бош ассамблеясида тарихда илк бор кураш спорт тури 2018-йилда Индонезияда ўтган XVIII ёзги Осиё ўйинлари дастурига алоҳида спорт тури сифатида ҳамда 2022-йилда -Хитойда, 2026-йилда - Японияда ўтадиган ёзги Осиё ўйинлари дастурларига киритилди [1, 3].

Қадимий қадриятларимиз, хусусан мардлик, жасурлик, ватанпарварлик, гуманизм ғояларини ўзида мужассам этган миллий спортимиз бўлган кураш умумтаълим мактабларининг 5-11-синфларида ўқитилади. (5-синфда 4 соат,6-синфда 6 соат,7-синфда 8 соат,8-синфда 6 соат,9-синфда 6 соат,10-синфда 6 соат,11-синфда 4 соат. Жами; 40 соат [2].

Кураш спорти воситасида ўқувчиларни ҳар томонлама тарбиялаш имкониятларига жисмоний тарбия фани ўқитувчиларининг қарашларини ўрганиш мақсадида, жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти Самарқанд филиали тингловчилари (ўқитувчилар) билан очиқ саволнома ўтказилди. Саволномада 68та респондент иштирок этди. Ўтказилган саволномада қуйидагича жавоблар олинди:

1.Жисмоний тарбия фани дастуридаги кураш соатларини кўпайтириш.(40 соатдан 100 соатга). 7та.

2.Курашни яхши ўзлаштириш учун умум таълим мактабларининг жисмоний тарбия фани дастурига 1-синфидан киритиш.5та.

3. Курашни фан сифатида умум таълим мактабларида ўқитиш.6та.

4.Давлат байрамларида Кураш бўйича мусобақалар ташкил этишни ва ўтказишни янада оммалаштириш. 5та.

5.Кураш бўйича Осиё, жаҳон биринчиликларида фахрли ўринларни эгаллаган таниқли ўзбек спортчилари билан учрашувлар ташкил этиш ва ўтказиш орқали ёшларни курашга қизиқишларини ошириш.6та.

6.Мактабларда маҳалла фуқаролар йиғинлари билан келишган ҳолда “Маҳалламиз полвонлари” номли мусобақалар ташкил қилиш. 5та.

7.Маҳалла фуқаролар йиғинлари билан келишган ҳолда уюшмаган ёшларга “Кураш миллий қадриятимиз” мавзусида семинар ташкил этиш.7та.

8.Мактаб жисмоний тарбия фани ўқитувчилари ўқувчи ёшларга «Кураш миллий ғуруримиз», «Кураш миллат фаҳри» мавзуларида очиқ дарслар ўтказиш. 4та.

9. Мактабларда ҳар ойнинг бир кунини “Кураш ҳамма учун” шиори остида турли тадбирларни узлуксиз ўтказиб бориш.4та.

10.Мактабда Кураш спорти турини ривожлантириш учун маҳаллий хомийларни жалб этиш. 6та.

11.Ўқувчи қизлар ўртасида «Кураш маликаси»мавзусида иншолар танлови ўтказиш. 7та.

12.Мактаб ўқувчиларини дарсдан ташқари Кураш машғулотларига қамраб олиш. 6та.

Адабиётлар рўйхати.

1.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 4 ноябрдаги “Кураш миллий спорт турини ривожлантириш ва унинг халқаро нуфузини янада ошириш чора тадбирлари тўғрисида”ПҚ-4881-сон.

2. Жисмоний тарбия фанидан 2021-2022-ўқув йили учун йиллик тақвим-мавзу режалар. <http://idum.uz/uz/archives/15392>.

3. К. Юсупов. Кураш халқаро қоидалари, техникаси ва тактикаси. Тошкент. “Ғофур Ғулом” нашриёти. 2005й.

KURASH - O'ZBEK MILLATINING OR-NOMUSI

Tojiboyev Murodjon

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tuman 1-IDUM oliy toifali
Jismoniy tarbiya fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'zbek kurashiga oid ma'lumotlar mavjud bo'lib, unda jismoniy tarbiya darslarida yoshlarni qo'rqmas, botir, jasur, or-nomusli, mehr-muhabbat, yurt himoyasi uchun kurashdan toymaydigan fazilatlar egasi qilib tarbiyalash bosh maqsad deb belgilangan.

Kalit so'zlar: kurash, alp, Alpomish, Barchin, Pahlavon Mahmud, doston, Qo'ng'rot, biylar.

Kurash-sport turi. Belgilangan qoidaga muvofiq ikki sportchining yakkama-yakka olishuvi. Kurashish san'ati ko'p xalqlarda qadim zamonlardan buyon ma'lum. Ayniqsa, Yunonistonda keng tarqalib, qadimgi olimpiada musobaqalaridan doimiy o'rin olib kelgan.

Milliy kurashning turli ko'rinishlari Gretsiya, Italiya, Yaponiya, Turkiya, Eron, Afg'oniston, Rossiya, O'zbekiston, Ozarbayjon, Qozog'iston va boshqa mamlakatlarda mavjud.

Ma'lumki, xalq dostonlarining ko'pchiligida qahramonlar o'rtasida bahs, sinov motivi yetakchilik qiladi va bu dostonning voqelar rivojiga katta ta'sir ko'rsatadi. Odatda, yozma adabiyotda kurashga tushayotgan polvonlar uchun sovrin tariqasida zot qo'yiladi. Xalq dostonlarida esa pahlavonlar o'zi uchun bellashayotgan raqiblardir.

“Alpomish” dostonida ham Hakimbek yori Barchin uchun barcha qalmoq alplariga qarshi kurashga otlangan bahodir. Yozma adabiyotda esa garovga ayol kishini qo'yib bahslashish sahnasini Luqmon Bo'rixonning “Quyosh hali botmagan” qissasida mahorat bilan ochib berilgan.

“Alpomish” dostonida Barchinning kurash tusha olishiga ishora bor. Bu uning kurash tushayotgan Alpomishga aytgan so'zlaridan ayon bo'ladi.

“O'n ming uyli Qo'ng'irotning qizlari bilan, Barchin kanizlari bilan tomosha qilib, bularning olishganini ko'rib, Hakimbekka qarab, bir so'z deb turgan ekan: ”Ochilar bahorda bog'larning guli, Gulni ko'rsa mast bo'b sayrar bulbul, Narmonda bo'libsiz biy bobom uli, Yiqolmasang bizga bering navbatdi. Juda keldi Barchin yoring g'ayrati. Ushlagandan ko'kka otmay ne bo'пти? Yiqolmasang to'ram, navbat tilayin, Erkak libosini o'zim kiyayin. Bor kuchimni bilagimga jiyayin. Bu qalmoqni pora-pora qilayin”.

O'zbek xalqi qahramonlar yurti, bahodirlar zamini. O'zbek ayollari ham mardonlikda ulardan aslo qolishmagan. Bundan ko'rinadiki, kurash qadim-adim zamonlardan beri sportning eng ommalashgan turi bo'lib keladi.

O'zbeklar dunyo xalqlari orasida ko'p doston yaratgani bilan ajralib turadigan millatdir. Olimlar XIX asr oxiridan XX asrning ikkinchi yarmiga qadar o'zbek baxshilari tomonidan kuylangan yuz ellikka yaqin doston borligini aniqlashgan.

“Alpomish” dostonida xalqimizning azal-azaldan iymon-e'tiqod, or-nomus birligi yo'lida o'zini ayamasligi yorqin aks ettirilgan. Oybachinning qalmoqlar orasida talashga qolmasligi, yurtdoshlarining begonalarga xor bo'lmasligi uchun jonini tikkan Alpomish timsoli yoshlarni mard, bir so'zli, vafodor bo'lishga chorlaydi. Bundan tashqari, dostonda o'zbek millatiga xos eng yuksak ma'naviy-axloqiy sifatlar, ayni chog'da, millatdoshlarimizdagi o'zligini anglash fazilatlarini mujassam. Bu asar shunchaki bir asar emas, balki xalqimizning ma'naviy olami, ruhiyat dunyosini ko'rsatuvchi ko'zgudir. Shuning uchun ham 1999-yilda ushbu doston yaratilganining ming yilligi malakatimizda keng nishonlandi.

Kishilik jamiyati paydo bo'lgandan buyon inson zoti o'zi kabi boshqa bir insonga bo'lgan tuyg'ularini turli nomlar bilan ataydi. Bularning ichida esa do'stlik, muhabbat, or, nomus, sadoqat, vafo kabi lari eng noziklaridir. Sababi bu tuyg'ular o'z ortidan sadoqat, yurt himoyasi, ishonch, hurmat kabi fazilatlarini ham ergashtirib yuradi. Adabiyot inson hissiyotlarini uyg'otsa, jaismoniy tarbiya fani ana shu tuyg'ular asosida insonni mardlik, jasurlik, oriyatli va sog'lom bo'lishga undaydi.

Dostonlarda muhabbat insonlarni komillikka yetkazuvchi asosiy tuyg'u hisoblanadi. Polvonlar ham muhabbat tuyg'usining chinakam shaydolari, sevgi, muhabbat hissiga polvon shaxsini kamol tioptiruvchi asosiy vosita sifatida qaraladi.

Zamonaviy sport kurashining asosiy qoidalari XVIII asr oxirlari XIX asr boshlarida Yevropaning bir necha mamlakatlarida ishlab chiqildi. 1912-yilda Xalqaro havaskorlar kurash federatsiyasi (FILA) tuzildi. Hozirda unga 144 mamlakat, O'zbekiston 1933-yildan a'zo. Xalqaro maydonda sport kurashining yunon rum kurashi, erkin kurash, dzyudo, sambo, va boshqa turlari mavjud.

Kurash insonni kuchli, epchil, chaqqon, chidamli va irodali qilib tarbiyalash vositalaridan biridir.

Shifokorlar nazorati ostida 12 yoshdan kurash bilan shug'ullanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Adabiyot darsligi. 9-sinf uchun. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti. 7-bet.
2. Alisher Navoiy "Xamsa". 2019-yil. Toshkent.
3. Zahiriddin Muhammad Bobur "Boburnoma".
4. Mahmud Koshg'ariy "Devoni lug'otit turk" asari.

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 11-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.03.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000